

3. Дем'янишин В.Г. Бюджетне фінансування та його особливості в сучасних умовах // *Світ фінансів*. – 2007. – №2. – С. 34–48.
 4. Василик О.Д., Павлюк К.В. *Бюджетна система України*. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
 5. Карлін М.І., Горбач Л.М., Новосад Л.Я. *Державні фінанси у транзитивній економіці*. – К.: Кондор, 2003. – 200 с.
-

Грицак Оксана Василівна, магістрантка 1 курсу,
Данилишин Володимир Іванович, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ТА НАПРЯМКИ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сьогодні економічна ситуація характеризується нестабільністю, нарощенням кредитних зобов'язань, проблемами соціально-економічного характеру, низьким рівнем боргової безпеки, застоєм у перспективних галузях промисловості тощо. З огляду на економічну ситуацію, що склалась в Україні за останні роки у зв'язку із залежністю від зовнішнього кредитування та перспективами довгих років повернення отриманих коштів, питання удосконалення управління державним боргом є актуальним та надзвичайно важливим на даному етапі. Вже тривалий час, у зв'язку з політичною та економічною нестабільністю, кризовими процесами, надмірними зовнішніми запозиченнями в Україні спостерігаються проблеми з державним боргом, перевищення безпечних та граничних показників державного боргу. Для забезпечення соціально-економічного розвитку держави необхідно удосконалити механізм управління державним боргом, боргову політику держави. Важливим є допущення державного боргу в тих випадках, коли витрати на його обслуговування сприяють збільшенню доходів держави у майбутніх періодах. В Україні ж залучені кошти спрямовуються не на інвестиції, а на повернення попередніх боргів, покриття дефіциту бюджету тощо.

В Україні орієнтація на граничний рівень державного боргу згідно з Бюджетним кодексом (60%) не сприяє відповідальному управлінню державним боргом і несе ризик фінансової дестабілізації [1]. Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» на 31 грудня 2017р. передбачено граничний обсяг державного боргу в сумі 1716,63 млрд. грн. та граничний обсяг гарантованого державою боргу в сумі 579,36 млрд. грн. Державні гарантії можуть надаватися в обсязі до 31,67 млрд. грн.

Загалом, згідно із дослідженнями зарубіжних та вітчизняних науковців, економічно безпечним рівнем державного та гарантованого боргу для України є показник 35 % ВВП, адже при наближенні до цього показника Україна вже не в змозі самостійно виконувати зобов'язання [2].

У 2017 р. обсяг платежів з погашення державного боргу становив 129,56 млрд. грн., з яких 98,62 млрд. грн., або 76 %, становили зобов'язання за внутрішнім боргом, а 30,94 млрд. грн., або 24 %, – за зовнішнім боргом, з яких:

погашення зобов'язань перед МВФ – 16,84 млрд. грн., перед МБРР – 7,3 млрд. грн., перед ЄБРР – 3,3 млрд. гривень.

Обсяг платежів з обслуговування державного боргу у 2017 р. виконані в сумі 111,34 млрд. грн. Найбільші за обсягами платежі з погашення державного боргу у 2017 р. за ОВДП 2013 р. в сумі 29,1 млрд. грн., ОВДП 2016 року в сумі 24,7 млрд. грн., ОВДП 2014 та 2012 рр. у сумі 10,93 млрд. грн. та 9,21 млрд. грн. відповідно.

Співвідношення обсягу виплат з обслуговування державного боргу та доходів загального фонду державного бюджету у 2017 р. орієнтовно становило 16,6%. Середньозважений строк погашення державного боргу становив не менше 5,2 року. За розрахунками на кінець 2017 р. питома вага державного боргу в іноземній валюті становила 71% та в національній валюті – 29%. Водночас це співвідношення може змінюватися залежно від виду запозичень, та/або кон'юнктури фінансового ринку, рівня девальвації національної валюти.

Станом на 31 грудня 2017 р. частка державного зовнішнього боргу становила 66% обсягу державного боргу, а державного внутрішнього боргу – 34%. При цьому питома вага довгострокових боргових інструментів становила 64%, середньострокових – 35%, короткострокових – 1% [1].

У розвинутих зарубіжних країнах не існує єдиної моделі управління державним боргом. Розрізняють 3 основні моделі інституційного забезпечення управління державним боргом:

1. Агентська модель – це відокремлена структура чи агентство, яке вибирає найбільш оптимальні методи і способи управління державним боргом.
2. Урядова модель – управлінням державним боргом займається конкретна урядова структура (Державне казначейство або Міністерство фінансів тощо).
3. Банківська модель – управління державним боргом здійснює центральний банк держави.

Найбільш поширена серед розвинутих держав агентська модель управління державним боргом. Її використовують в багатьох країнах – членах ЄС. В різних державах обсяг повноважень агентств різний. Агентства підпорядковуються, як правило, міністерству фінансів (казначейству) і повинні виконувати за його дорученням та від його імені операції з випуску, обслуговування та погашення державних цінних паперів. Урядову модель застосовують в Польщі, Словенії, Чехії, Литві, Естонії, Люксембурзі, Іспанії, Італії. Найбільше підлягає критиці банківська модель та застосовується лише на Кіпрі, Мальті та в Данії. Щодо України, то певний інтерес представляє досвід деяких країн Східної і Центральної Європи (зокрема Чехії, Польщі, Угорщини), які практично одночасно почали трансформацію власних економічних і політичних систем, але досягли досить різних результатів в процесі ринкових перетворень.

Загалом, програми фінансово-економічної стабілізації в постсоціалістичних країнах ґрунтувались на принципах чітких грошово-кредитних і бюджетних обмежень, метою котрих була стабілізація всієї

внутрішньоекономічної системи і зовнішньоекономічного положення, в тому числі на світових фінансових ринках та зниження інфляції.

Важливим джерелом фінансування постсоціалістичних держав стали реструктуризація і відтермінування платежів за зовнішніми боргами, так зване «спеціальне фінансування». Реструктуризація боргів офіційними кредиторами полегшила фінансово-економічний стан країн Східної та Центральної Європи, сприяла відновленню їхньої платоспроможності, стимулюючи залучення нових джерел фінансування. Із зарубіжного досвіду слід звернути увагу на застосування методу «цільових орієнтирів» в оцінці ефективності боргової політики. Його застосування передбачає активну політику у здійсненні запозичень та операціях з державним боргом, серед яких – достроковий викуп, хеджування, сек'юритизація боргу [3].

Повністю підтримуємо дослідників напрямів удосконалення боргової політики, які стверджують, що стратегічною її метою для України повинно бути залучення фінансових ресурсів для ефективної реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку із забезпеченням стабільного безпечного співвідношення державного боргу та ВВП, пошук оптимального співвідношення між борговим та податковим фінансуванням бюджетних видатків. Важливо також поєднати ринкові та інституціональні механізми управління державним боргом, використовувати зарубіжний досвід врегулювання боргу, розмежовувати запозичення на погашення державного боргу та запозичень на розвиток. Крім використання інструментів активного управління державним боргом слід переорієнтуватись на використання розширеного інструментарію запозичень, випробуваних зарубіжною практикою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Статистичні матеріали щодо державного та гарантованого державою боргу України: Міністерство фінансова України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>*
 2. *Лондар Л.П. Оцінка стану державного боргу та ключові напрями підвищення рівня боргової безпеки України/Л.П.Лондар // Серія «Економіка». –№69 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/borg-cc2fd.pdf>.*
 3. *Макар О. П. Світовий досвід управління державним боргом та перспективи його застосування в Україні / О. П. Макар, Г. Я. Ільницька-Гикавчук, І. С. Дулин // Ефективна економіка № 10. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2435>.*
-

Кокура Вікторія Володимирівна, студентка 3 курсу,
Фурса Тетяна Петрівна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

Зміни, які відбуваються в економічній системі України в цілому і бухгалтерському обліку зокрема, змушують сучасних бухгалтерів вдосконалювати вміння швидко та якісно реагувати в незвичних ситуаціях та